

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK A DAGBLADET

Laupäeval, 5. juulil 1975

Nr. 50 (4040)

17. aastakäik

Kesknõukogu arutas eestluse probleeme Genf tulipunktis

NEW YORK (EPL)

Vabas maailmas asuva eestluse kõrgeim koostöö-organ, Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu, pidas oma aastakoosoleku New Yorgi Eesti Maja koosolekute-ruumis, kusjuures eriti peegeldusid mured Genfi konverentsi lõppfaasiga ja lääne võimalike järelandmistega m.h. Balti riikide arvel. Nagu selgus kohal viibiva Eesti Kesknõukogu Kanadas Udo Petersoo seletustist, on Kanada valitsusvõimud kinnitanud, et nende maa kategooriliselt on vastu Euroopa Julgeolekukonverentsil Baltikumi riikide annekteerimiste tunnustamisele, kusjuures kõneleja juhtis tähelepanu, et USA osas ollakse aga mitmeti äraootavas positsioonis vaatamata Washingtoni ametlikele kinnitustele, et ka USA ei muuda oma seisukohta Balti küsimuses.

Teatavasti on selliste informatsioonide taustal toimunud viimasel ajal eestlaste, lätlaste ja leedulaste suuraksioon kongressi liikmest

juures esmase rahvaesinduselt saada tuge võimalike tunnustuskaitse vastu konverentsil, mis on olnud üle ootuste edukas. Washingtoni

ringkondadeski aratavast eriliselt tähelepanu USA Leningradi peakonsuli saatmine Tallinna kontakte võtma okupatsioon Järg lk. 2

SIIN ON KOGU KUNGLA PERE

Noor fotograaf Rein Piir kogus jaanipäeva tähistamisel "Kungla" suvikoas Björkö-Arholmal pildile kogu suvokodu pere eesotsas juhataja Tiia Andersoniga. Suvokodu pidas jaanipäeva heade eesti kommete järgi kaunis suvises looduses rannal.

Gefle Dagblad: Rahu tõi uued diktatuurid

GÄVLE (EPL) — "Hitleri riik purunes 30 aastat tagasi. Rahu oli saabunud, rõhujad purustatud, kirjutab Gefle Dagblad (lib). Kuid rahu ei annud vabadust kõikidele. Need maad, milliseid valitses vene armee, sunniti vastu võtma kommunistlikku diktatuuri, juhitud Moskvast. Eesti, Läti, Leedu, Poola (milline sõja alguses invadeeriti Hitleri ja Stalini poolt kahasse), Tšehhoslovakkia, Ungari, Rumeenia, Bulgaaria ja Ida-Saksamas — need on riigid, kus kommunistlik rõhumine meile näitab Euroopa suurimat tragöödiat pärast 1945-ndat aastat.

Hitler purustati, ent tege-likkuses elab palju tema vaimust edasi teise suure Euroopa diktatuuri juures, kes tema asemel on talendanud oma positsioone. Brezhnevi-doktriini järele peab Kremli juhtima, andma käskusid,

mida siis quinslingud ja teised elajad teostavad.

Mingeid vabadusi ja õigusi ei sallita. Rõhumine on to- taalne. Nõukogude tankid on nii teoorias kui ka mitmel korral demonstreeritud tege- likkuses kommunisti täht- sainad tööriistad.

RADIO LIBERTY ANDIS EESTISSE ESIMESE SAATE

Radio Liberty Münchenis lähetas 20. juunil esimese eestikeelse saate Eestis- se. Tegemist oli proovisaatega, mis kestis pool tundi. Regulaarsed eestikeelsed saated algavad septembri lõpus, mil iga päev antakse eetrisse tund aega eesti programmi. Kuni selleni algavad 5. juulist tunnised saated igal laupäeval, kus- juures kõiki saateid korratakse kolm korda.

Esimene saade läheb juuli- kuus (ja ka hiljem) eetrisse kell 17 (Eestis sealse aja järe- le kuuldav kell 19) lähilainel 19 m (15.370 kHz). Kordussaadet toimuvad kell 19 (Eestis kl. 21) ja kell 22 (Eestis kell 24) lähilainel 31 m (9750 kHz), kolmas kordus toimub hom- nikul kell 8 (Eestis kell 10) 19 meetri lainel.

Uue eesti raadiosaate juha- taja dr. Jaan Pennar saabus

Münchenisse, olles New Yor- gist lennanud üle Stockholm. Münchenis on ees toimetaja Karin Saarsen, kes oli ka esimese saate toimetajaks. Toimetuse muus osas ei ole veel lõplikku selgust.

Esimene Radio Liberty eestikeelne raadiosaade algas Eesti hümn esimese salmiga. Sellele järgnes lühike saate toimetuse teade ja informat- Järg lk. 2

Kol. Villem Saarsen jutustas esikaates oma mälestustest 1930.a. juunis, mil N. Liit annekteeris Eesti Vabariigi.

Soomepoissid ja külalised Vesikijärvel.

Saksamaa eestlaskond vähenes aasta jooksul

MÜNSTER (ER) — Eesti ühis-kond Saksa Hüdubariigis seits-menda eestlaskond viimisel koosolekul Münsteris selgus aruame-test, et eestlaskond aasta jooksul vähenes. Esimene Joh. Västriku aruande järele oli keskorgani-satsioonil aasta algul tegevliikmeid 1132, lapsi 329, kokku 1461. Aasta lõpul oli tegevliikmeid 1107, lapsi 290, kokku 1397, seega vähenemine 78 isiku võrra. Aasta jooksul lahkus surma läbi liikmeskonnast 25 isikut, kuhu sündide registreeriti samal ajal vaid 2!

Tegevliikmete hulgas oli üle 60-ne aasta 192 isikut, neist vanade-kodudes 30. Suur osa töötropsest seisjatest tegevliikmetest töötab suhteliselt madalamapalgalistel kohtadel. Abivajajate liiki tuleb arvata kõik hoolekandeabi ja ma-dala rendise saajad, keda on arvu-lt koos perekonnaliikmetega ligemalt 300.

Aruandeaasta jooksul saatis Keskkomitee välja 1524 kirja ja trükitööd. Anti välja mitmesugu-seid teendeid ja tunnustusi, val-mistati ja kinnitati tõlkeid ema-keelsetest dokumentidest pere-konnaseisupaberite korraldami-seks, rendise taotlemiseks jne. Sugulaste, II Maailmasõja lang-enute omaste ning muudliiki otsi-miste alal töötati läbi üle 50 juhu. Peeti ühtlaid teaduskooli, organi-seeriti mitmesuguseid üritusi jne. Lühidamalt ministeeriumid kaasa ja ametasutustega peeti sidet peami-niste Keskkomitee volinike kaudu üksikutes lühidamalt. Üle-maailmes Eesti Kesknõukogus New Yorkis esindavad Saksamaa eestlaskond neil volinikkude.

Üheks meeldejäätavaks ja üld-se suurimaks ürituseks kogu eestlaskondis oli I Euroopa laulupidu, mis kujunes ühtlasi suureks rahvuslikuks ühtelolu demonstratsiooniks ja mis õnnestus ka majanduslikult.

Vabariigi aastapäeva tähistamisel aidati majanduslikult kaasa viies rahvuskoondises. Peeti ühtlaid teaduskooli ja ühtlaid teaduskooli eelastel — lastetead. Majandus-kaasa vahetusel oli õpetajaid 13 ja õpilasi 68. Teatati skautide-ga lide laagri läbiviimist ja hiljem toimu-nud skaut- ja gaidjuhtide aasta-koosoleku korraldamist.

On teatatud kohalike ministe-riumide kaudselt saadud sihtsumma-dega rahvatantsurühmade esine-

mis ja täiendatud rahvarõiva-stust. Samuti on teatatud Nordrhein-Westfaleni piirkonna esindaja kaudu Düsseldorfis ministeeriumist saadud toetusega laulukoor Lee-lo'i tema kulude kandmisel.

Peeti ühtlaid ja täiendatud võimaluste pii-res keskraamatukogusid Springs ja Münchenis ning Frankfurtis.

Abistamise alal jagati korralist jõuluraha kõigile puuduskannata-jatele võimaluste piires. Seda saadeti välja 228 isiku nimele, kel-

ledest 30 olid vanadekodudes. Kui-sia juurde arvata nende perekon-nalike, tõuseb abivajajate arv ligemalt 300-le. Ühtlasi valmistati jõulurõõmu 212 lapsele, kusujures 68 täienduskooli last said veel eri-hüvituse osaliseks. Määrati aasta jooksul ka erakorralisi toetusi. Vabariigist saadud Eesti Abis-tamiskomitee New Yorkis vahen-dusel veel 3 last.

Ka said jõuludele väike mees-pidamise osaliseks rida sõjaväga-tuid, esmajoonse need, kes ei kuulu siinsetesse sõjaväestatud ühingutesse ja millise toetuse väl-jajagamist soovisid annatajad Keskkomitee kaudu.

Abistamistgevuse läbiviimist kogu ulatuses võimaldasid kaasa-maalased USA-s, Kanadas, Root-sis, Austraalias ja Saksamaal oma panusega abistamis- ja teistele organisatsioonidele.

Järgmine Euroopa eestlaste laulupidu tahetakse korraldada Saksamaal 1978. aastal, seega nel-ja aasta järele, kusjuures siis mõeldakse kutsuda ka mõni koor kas USA-st või Kanadast.

Suuremate üritustena on tänava Keskkomiteel kavas kahe kultuuri-päeva korraldamine, milledest üks on Lübeckis ja teine Geisling-enis.

Nagu juba algul märgitud, oli see kokkutulek käesoleval Esindu-skogul viimane ja uus Esinduskogu, nimelt arvu-lt VII valitakse 1976. a. sügisel. Valimine toimub seniste valimisjärjestuse alusel ja viiakse läbi ajavahemikus 2. kuni 10. oktoobrini. Valimiste peakomi-sjoni valiti Helmut Kangur (Springe), Arnold Holter (Bocholt) ja Kaljo Kors (Münster) ning assemblisse Linda Kukk, August Varmmaa ja Ernil Kukk (kõik Münsterist). Valimiste peakomi-sjoni asukohana on ette nähtud Münster.

Nordrhein-Westfaleni osas kin-nitati uueks esindajaks Keskkomi-tee II abiesimees Jaan Särev, ar-vates ka. jaanuarist. Endisele kauaajale esindajale E. Reisenbergile, kes tõmbus sellelt kohalt tagasi aastavahetusel, aval-dati suur tänu teatud tubli töö eest, kuna just selle ministeeriumi toet-uses on võrreldes teiste omadega, eriti märkimisväärsed. Baden-Württembergis esindaja abi kohalt kustutati omal palvel Juku Pent. Siin on esindajaks Keskkomitee I abiesimees R. Saluri.

Kiriku uks pandi lukku õpetaja eest

NEW YORK (EPL) — USA eesti koguduses ilmnestid vastuolud as-jasel peakoosolekul, kus koguduse juhatus valimistel esitas uude nõukogusse 30 kandidaati ja kogu-duse valimisel praost Rüd. Kivi-ranna sama palju omalt poolt, kusjuures aga osa tema kandidaa-tidest esines ka koguduse juhatuses nimekirjas. Nendest, kes ainuüksi õpetaja nimekirjas (üldse 16) esi-nesid, said ainult 4 nõukogusse.

Tormine koosolek kestis 7 tundi. Esimehe aruandest selgus, et ju-hatus töö on olnud raske õpetaja ja juhatus vahetõttu, kus arusaamatusest on esinenud peami-niste majanduslikes küsimustes. Majandusaruandele oli rohkelt vahelesegamist ja lõpuks jäi selle kinnitamine uue nõukogu hoolde.

Rudolf Troost, Washingtoni eesti õpetaja, valiti kohaliku eesti seitsi esimeheks, abiesimeesteks Hellar Grabbi, V. Kodar ja Dr. Rein Sil-berberg, lakuriks G. Paabo ja sekretärideks K. Arengu ja Ilme Pagi.

Soomepoissid Vesikijärvel

Soomepoistel on kujunenud tra-ditsiooniks suveni kokku tulla kaunis Sõrmlandi maastikus — Vesikijärvel. Tänavu toimusid suvipäevad 14. ja 15. juunil rekordilise osavõtjate arvuga. Selleks aitas kindlasti kaasa asjaolu, et populaarne soomepoiss Enno Kangro kasutas juhust vanade relvavende seitskonnas pühitseda oma 50-aasta juubelit.

Kogunemine algas laupäeval ja juhutati sisse saunaskäiguga ning suplusega mõnusa järvevees. Vahepeal olid virgad perenaised katnud isaratava lõunalausa eest-täpäraste toitudega.

Suupäeval avas ametlikult JR 200 Sõprusühingu esimees Väino Esken, tervitades kokkutulnud relvakaaslast ja nende abikaasasid ning soovis suupäevadele head kordaminekut.

Järgnevalt võttis sõna kapten Karl Talpak, kes enda ja Soomepoiste Sihtasutuse nimel õnnitles juubilar Enno Kangrot, andes talle üle Soomepoiste teeneteviplihi hõ-lpeplandiga marmoralusel. JR 200 Sõprusühingu poolt tervitas esimees Väino Esken, andes juubila-ri-le ühe nügusa kristallvaasi koos pühendusega. Õnnitlusi ja kingi-tuse oma kunagisele kahurilä-male töid vanad tankitõrjurid Palk ja Kain.

Siis luges Arnold "Nutt" Ives ette oma loodud ja Enno Kangrole pühendatud pika lugulaulu "Kale-vipoja" ainetel, alates Enno noo-

rusajast Tallinna-Kosel ja lõpetades nüüdse elupaigaga Ekettis. Meisterliikult seatud salmid töid juubilarile silmi nii liigutuse, kui rõõmupisaraid ja kuulajaskond tänas poeti marulise aplausiga. Ja ikka veel anti üle õnnitlusi, kin-ke ja lilli sügulse ja sõpruse tä-histamiseks.

Koosviibimine jätkus ühislaulu-de saatel, mille hulgas muidugi ei puudunud need laulud, mida kord oli lauldud vanadel sõjateedel. Kuna kohal viibis mitmeid koge-nud naiskooride lauljaid, siis said laulud otse kunstilise väljendus-võime ja kujunesid mitmekääl-seiks. Soomepoiste abikaasade kaunihääleline toetus andis ühis-lauludele finessi, mida harva selles ühenduses kuuleb.

Järgnesid ringmängud ja tants haljal murul ning õhtuväike järve kohal kajastid tultavad viisid. Kangemad mehed käisid õsaansu ja keha järves loputamas, enne kui saabus õrnhu tubadesse ja teiki-desse.

Pühapäeval nauditid veel kaunist ilma ja lüsat loodust, vesteldi läl-nud aegadest ja tänapäevast ning tuletati meele sõpru, kes kunagi olid või on praegugi kusaigi.

Siis hakkas kaugemalt tulnud külalisi saatma laul "Mell ajaratas ringi käind..." ning pikapeale jäi Vesikijärvel vaikseks. Kuid enne lahkumist lubati üksteisele, et kui mitte enne, siis järgneval suvel Vesikijärvel jälle kohtuda.

Kultuurivallast

Käesoleval aastal tuleb pühitse-da eestikeelse raamatu 450. juube-liaastat.

Pikemat aega peeti esimeseks eestikeelseks trükitud raamatuks aastal 1533 Wittenbergis ilmunud Wamrad-Koelli katekismust, mil-lest on üksikuid lehti säilinud. Selle teose järgi arvustati ka siis eesti-keelse trükitud raamatu vanust ja juubeliaastat. Viimasel ajal on aga teadlaste poolt aktsioneeritud tõena väide, et esimene eestikeelne raamat ilmus aastal 1525, seega kümme aastat varem. Raamatut ennast, ega ka mitte selle üksikuid lehti, ei ole siiski leitud. Siiski loe-takse olemasolevaid andmeid tead-uslikus mõttes küllaldasteks, et saab väita eestikeelse raamatu olemasolu aastast 1525 ning sellesse aega tagasi viia ka eesti ra-matu sünniaasta.

Esimesena juhtis selle trükitõese olemasolu tähelepanu endine iseseisvusaegne Tallinna linnaar-hiivar Paul Johansen, kes avaldas vastava uurimuse Lääne-Saksa-maal ilmuvas ajakirjas "Zeitschrift für Ostforschung" 1959. aastal. Hiljem on seda küsimust põhjalik-malt uurinud mitmed kodumaa elavad eesti teadlased. Arvatavaks, et esimene eestikeelne trüki leidis trükkimist samas Wittenbergi trükkikojas, kus kümme aastat hil-jem valmistati ka Wamrad-Koelli katekismust. Oletuse pinnale jääb arvamus, et eestikeelne tekst oli tõlgitud Martin Lutheri kirjutusest Tõlki-ja isikult, ei ole seni suu-deldud kindlaks teha. Raamat lei-tasid trükkimiseaastal Lüübeckis, langes ohvraks katoliiklaste ja luterlaste vaheliseks võitluseks.

Raamat nimeit konfiskeeriti tol-lal katoliiklast pooldava Lüübecki linna rae poolt, siis kui kastid sel-lega olid Lüübecki sadamas, lae-vaga Riigi viimiseks. Pärast raamatu läbivaatamist otsustati see kui reformistlik teos hävitada. Nii et Eestimaaale tõenäoliselt see trüki ei jõudnudki. Kõll aga on võimalik, et kõiki raamatuid ei hävitatud. Mõned arvatakse siil-lalt tõendmaterjalina. Ja võibolla ei olnud kõik trükitud raamatud selles saadetes, mis konfiskeeriti Lüübecki sadamas. Nii et ei ole

võimatu, et edaspidi, kas sihipä-rase teadusliku uurimistöö tule-musena, või täiesti juhuslikult, lei-takse mõnest tõlmuud arhiivist selle seni teadaoleva esimese eesti-keelse trükise lehekülgi.

Esimene eestlastest kunstnik sai ahiinna oma loominguga eest 120 aastat tagasi.

Käesoleva aasta kolmekümnen-dal septembril saab tähistada eri-list sündmust. Nimelt siis on möö-dunud 120 aastat sellest ajast, kui Viljandimaalt, Vastsemõisa val-last päril talupidaja poeg Johann Kõler lõpetas aastal 1855 Peterburi Kunstide Akadeemia. Oma lõpu-tõuga, klassitsistlikus stiilis maali-ga "Herakles toob Kerberose põrguvärvast" pälvis ta kuldau-rah. Hiljem kujunes Kõlerist üle terve Venemaa tuntud kunstnik ja samuti agar eesti ärkamaisegne rahvusliku liikumise tegelane. Kõleri elust on kirjutatud kaiks kirjanduslikku teost. Praegu Riitars elav kirjandusteadlane Herbert Salu avaldas aastal 1966 Johann Kõleri elule pühineva romaani "Talvapälest Lubjasaarele" ning aastal 1974 ilmus Tallinnas, ajakirjas "Looming" Jaan Krossi Kõleri-teemaline novell "Kolmandad mäed".

Kui Kõler sai esimese eestlasena ahiinna maali alal, siis skulptuuri alal oli esimeseks ahiinna võitnud eesti kunstnikuks kujur Adamson. Adamson. See juhtus 1876. aastal, siis kui ta oli Peterburi Kunstide Akadeemia õpilane. Ta skulptuuri-le "Anatoomia" määrati kahe-kümne vile rublase preemia. 25 rubla oli tol ajal muidugi päris suur summa raha. Adamsonist kujunes hiljem rahvusvahelise tasemega skulptor.

Kui maalniku ja skulptuuri alal on eesti kunstis esimese preemiade või ahiinade saajaid nimetada lihtne ja selge, siis graa-fikaga on lugu keerulisem. Siiski arvatavaks, et esimeseks ahiinaga väärastatud eesti graafikuks on tartlane Oskar Hoffmann, kelle ofordi tehnikas tehtud tööd pälvisid preemia 1868. aastal rahvusvahe-lisel graafikanäitusel Viinis.

KORJUSEPÄEV

Lääne-Rootsi vaimulikud suvepäevad toimusid Göteborgi Kristliku Noorte Meeste Ühingu ruumides 20.–22. juunini ümmarguselt saja osavõtjaga. Pildil üritust korraldanud juhtustajad (vasakult) Herman Nyman, Herman Ahlberg ja Werner Lilleste. (EPL-foto KOPLER)

Ka eelarvamused põhjustavad nälga

Alataas loeme lehtedest, kuuleme raadios ja näeme televisioonis, kuidas paljudes maades alatoitluse ja nälga on tohtult levinud ja iga-päev sureb nälga suurel arvul lapsi, täiskasvanuid ja vanu. Mass-meediade kommentaare jälgides jääb mulje, nagu oleks selles näljas süüdi "rikkad" rahvad, kes peaksid oma toidukülmusest ära andma nälja leevendamiseks "vaestes" maades eriti just kõige rohkem vajavatavalt valgurikkaid toiduaineid, nagu liha, piima, mune.

Kui hakkame lähemalt uurima, miks mõnel maal esineb krooniline nälja, siis ilmneb meile üllatavaid fakte. Lelame, et Aafrikas on umbes sama palju veiseid kui Põhja-Ameerikas, kuid neid ei kasutata toiduks. Enamasti on need jõukuse ja rikkuse tunnuseks, kuid nende liha ei sööda. Aafrika ke-ndes ulatub ookeanist ookeanini võond, kus toiduks ei kasutata piima. Piima peetakse seal sama-suguseks keha eritiseks, nagu meil, sellepärast on jalk seda juua. Ainult kohalikul nõid kasutavad piima oma nõidajookide pruulimiseks. Mõnel pool Aafrikas on piima lubatud juua ainult täiskasvanud meestel, mitte aga naistel ega lastel, kes seda kõige enam vajaksid.

Samalaadne on lugu ka Aasias, näiteks Indias, kus leidub umbes üks viiendik kogu maailma veise-karjadest. Kuid veised on hindu-dele pühad loomad, keda ei tohi tappa. Loomad jalutavad vabalt linnade ja asulate tänavail, riku-vad ja hävitavad viljapõlde, kuid neile ei lohi midagi teha. Kuna (enamik hindusid, kes moodusta-vad suurima rühma India mitme-suguste usulahkude hulgas, ei söö veiseliha, siis on seal miljonid teisi, kes ei söö üldse mingit loo-marliigist saadud toitu, kuna nende usk keelab ükskõik millise looma elu võtta.

Mitmes alatoitluse piirkonnas Aasias ja Aafrikas ei sööda kana-liha ega mune, viimaseid samas-tatakse viljalehtega. Kanu võib küll kasutada sulgede saamiseks, kukevõitluseks, ohverdamiseks ja nõidumiseks, kuid mitte toiduks. Paljudes kohtades arvatakse, et kanaliha ja munade söömine muudab inimesed sigivõimekuks ja mehed naislikuks. Naised ei söö mune, kartes, et see muudab nad kääbuseks ja lapsed sünnivad vi-gastena. Veekogude lähedal asuvalas koh-tades on kala suhteliselt kergesti kättesaadav ja odav valgurikas toiduaine. Kuid suurel hulgal anda-toidetud inimesi ei söö kala. Aafri-

ka mõnes piirkonnas peetakse kala roojaseks või kurje vaimse sisalda-vaks. Kala söömine kutsub välja õnnetusi. See usk on nii tugev, et seal pärismaalasest kokk enam kaotab oma koha küll ei valmistab pererahvale kalatoitu.

Aastatuhandete jooksul väljaku-junenud tootmisviisile on raske lü-hikese ajaga muuta. Sellest pole moodas kuigi palju aastaid kui riis-siga harjunud nälgivad aasialased lükkasid tagasi nisu ja hirsi, mida neile pakuti, kuna nad polnud nendega harjunud. See paistab imeli-kuna. Kuid enamik tsiviliseeritud rahvaste liikmeid kindlasti samuti keelduksid söömast nende võõraid või võõrastavalt väljanägevaid toite, näiteks lastele malustoit: äsja tapetud põhjapõdra mao alles-voja sisu, või austraalia päris-maalaste malusrooga: puukoore all elavald suuri witchetty-tõuke, kuigi need küpsetatult maitsevad nagu röstitud mandlid.

Nii ei ole alatoitluse ja nälja põ-hjustajaks alati mitte toidu puu-dumine, vaid inimeste usulised tõekspidamised, keelud ja harju-mused. Kui peale Ameerika avas-tamist kartul Euroopasse toodi, oli tegemist, et põllumehi neld kasva-tama panna. Ka Eestis tuli saksaa-sost mõisnikel kasutada tugevat survet, enne kui eesti talupoeg hakkas kartulit kasvatama ja seda väärtusliku toiduainena hindama.

Et alatoitlust ja nälga mõningals maailma piirkondades leevenda-da, tuleb seal inimeste mõtteviisi toiduainete suhtes muuta. See on võimalik, kuid võtab aega. Oleme oma silmaga näinud kuidas umbes 25 aastaga austraallased, kes pi-da-sid haput piima ja kohupiima roiskunud alneteks, on oma vaadet nende suhtes muutnud ja samuti ei põlasta alati enam ka haput kurki, suitsuangerjat ega meie musta leiba (MK/S.)

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude loal külastas Rootsis elavat sugulast Lir Veevo.

Soomes oli tütre juures Saara Hoff. Seoses ees matusega ühhisid Soomes Aleksandra Anderson; Si-naida Liivat ja Udo Luht, neist viimane ka Rootsis vanemate haudadel.

Emmi Tökke suur edukus

AUCKLAND (VES) – Aucklandis, Uus-Meremaal ilmuv "New Zealand Herald" toob oma 2. aprilli numbris T. P. McLean'i sulest viil veerul ligi poole lk. kirjutuse pealkirja all "Kiwi gymnasts add new twist with twist". Kirjutusele on lisatud ka foto kahest võimleja-st.

Kirjutus on põhendatud meie Aucklandis elavale kaasmaalasele, võimlemisõpetajale ja tuntud võimlemisjuhlile Emmi Tökke-Bellwoodile ning tema võimleja-tele Aucklandis, kellel edasib ees pikem esinemisreis ja osavõtt Berli-nis toimuvast gümnastraadast, suurest võimlemisvõistlustel esi-nemisest.

Kirjutus on Emmi Tökke-Bell-woodi tööd väga hindav. Märgi-takse, et ta on võimlemisõpetaja Aucklandis, maoriide keskkoolis, milliseist koolist on kaasa sõitmas ülihaade võimlejatena 8 neldu ja tüdrukut 20-liikmelseist võistleja-tegrupist. Kinnitatakse, et Emmi Bellwood oli uue võimlemisliiku-mise tooja Uus-Meremaal ja et tema oli see, kes Uus-Meremaa esindusnaiskonna organisleis ja viis võistleme Prahasse, Viini, Rotterdami ja teistesse Euroopa keskustesse. Lisatakse ka, et ta omab rahvusvaheliselt tunnusta-tud võimlemiskõutniku kutse, mille saavutas sellekohase rahvusvahelise eriseminari lõpetami-se Järele Bulgaarias.

• Eksamid

Michigani ülikooli Ann Arboris USA-s lõpetas arstina Toomas Rebane, kes varem omandas doktori kraadi aatomfüüsikas.

Sydney ülikooli Austraalias lõpetas BEC kraadiga majandus-teaduse alal Thomas Orre Ta jat-kab õpinguid õpetaja diplomi saamiseks.

New South Wales'i ülikooli Syd-neys lõpetas BA kraadiga (ho-nours) Tili Kiiver psühholoogia alal.

Rein Andres Vesilo lõpetas New South Wales'i ülikooli Sydneys BS kraadiga. Lõpetaja on vanima eesti naisajakirjaniku ja kirjaniku Austraalias elava Agnes Vesilo-Kuusi ja tema kadunud abikaasa, lennukite major Kusta Vesilo po-japoeg.

Paul Kokk lõpetas New South Wales'i ülikooli inseneriteaduse alal BE kraadiga (honours). Ta töötab elektrooniliste keskaamade insenerina.

Juho Mart Loover lõpetas BSc kraadiga New South Wales'i üli-kooli Synneys, omandades kesk-kooliõpetaja diplomi.

Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis Aastarajamatus VI 1970–1973. Stockholm 1975, on prof. Gustav Ränk avaldanud huvitava uurimuse mõistatusliku korjusepäeva kohta, mis eesti kalendrisse on tekkinud esmakordselt 1897. a. "Sirvitudades". Saksakeelne arti-kkel kannab pealkirja: "Ein rät-selhafter Gedenktag im estnischen Volkskalender. Der Korjus-Tag: 14. Januar."

autor konstateerib, et eesti rah-vapärimustes puuduvad andmed korjusepäeva kohta peaaegu täiesti. Ta kõrvaldab kui põhjen-damatut Oskar Looitsa ja Kustaa Vilksa tõestused, kes püüavad päeva nimetus seletada etümolo-giliselt: korjus – laip, raibe (Looitsa), korju, korjus – karu talvume pesa (Vilksa), ja jõuab õigesti järeldades, et Gregoriuse päevani, mis on 12. märtsil. Nime lühend Korjus pro gregoriuse on eesti keeles hästi mõistetav, mida ka autor rõhutab. Ta ütleb aga, et küsimus jääb lahiseks, kuidas Gregoriuse päev on märtsist nih-kunud jaanuarisse.

Võib-olla altab lahenduseks piust kaasa mõne vanema teatmeteose sirvimine, sest on ju tõde, et iga uusmas sellesse jäetakse alati osa vanemat materjali välja.

Allakirjutatun on käepärast "Theologisches Handwörterbuch", red. P. Zeller (calwer Kirchen-lexicon I. Calw & Stuttgart 1891). Seal võime lugeda lk. 671 märk-sõna all Gregoriuse pidu (Grego-riusfest), laste- või koolipidu, mida katoliiku kirikus peetakse Gregor I kui koolihariduse patrooni auks tema mälestuspäeval (Gedächtnis-tag) 12. märtsil, ja mis ka mõ-ne protestantlikus piirkonnas on salinud.

Selle tekkimise kohta lähevad vaated laihu. Kõige tõenäolisem on samastamine vana kiriku las-teopea 28. detsembril (süülaas-terpiv) ja Nikolause (Nigula) päevaga 8. detsembril, mil üks poistike valiti "piiskopiks" ja kes siis mõlemate päevade vaheajal on akoomilises väärtuses külas-tas valmulikke, mis temale tõi igasuguseid kingitusi, mistõttu teda nimetati "õunapiiskopiks".

Kui linnades olevad koolid kuju-nesid osaks avalikust elust, siis viidi see pidu üle koolitöö alguse päevale, ja Gregor I, kes koolide heaks nii palju oli teinud, osutus

neile kõige sobivamaks patrooniks. Sisuliselt on pidu ju jant. Oli aga nõnda kindlasti rahvasse juurdu-nud, et reformatsioongi seda välja ei juuritud, vaid kõrvaldas ainult selle puhtkatoliiklikku osad. Pidul ei ole muidugi algatatud Gregor I pool, seessugused asjad kasvavad ise rahvast välja. (Gregor I Suur oli paavstiks 590–604).

Vanemal ajal lõppesid jõulud 13. jaanuaril, nüüdpäeval (Knuti), mida ka prof. Ränk märgib, ja õpetus koolides algas siis muidugi järgmisel päeval, nüü Gregoriuse (Korjuse) päevaks nimetatud. Ka-lendrimirigid (pilt on artikli juures) tähendavad seega autori järeldusel täiesti õigesti "kooliõpetaja süm-bool" – viitsakimp!

Saksamaalt ja mujalt Euroopast Baltimaadesse tulnud inimesed, eriti kirikuõpetajad ja kooliõpetaja-d, töid kaasa oma mõtteviisi, teadmised ja traditsioonid, millest mõnigi leidis ajutist või jää-vatki rakendamist. Korjusepäev näib olevat üks juhuslikult võõrsit toodud mõiste, mis meil ei saa-nudki juurduda, sest meie kooli-laud olid teistsugused. Katoliiklikud kumbed ja karnevallid oli usupu-hastus pühkitud meilt sootumaks.

Muidu aga on kiriklikke jälgi meie keeles ja sõnavaras hoopis rohkem kui tavaliselt teatakse või arvataks. Mõnigi teadlate arutlus oleks lühem ja tulemus-rikkam, kui tuntuks rohkem piibli ja kiriklikku kirjandust. Ja see viimane on teatavasti määratu. Kõik humanitaarteaduste almed on selles talletatud, paraku ollakse tihti sellest "üle" (see ei kehti prof. Ränk'i kohta). Eestis praegu avaldatavates teaduslikes töedes kohtab tihti märkust: motiiv on rahvusvaheline. Muidugi – sest esineb juba Piiblis.

ENDEL KÖPP

Raivo Erik Negro abiellus Los Angeleses lätlaniga Edite Kubli-kiga. Laulutes pehme õpetaja isia Rein Negro.

Hans Sergio ja Pia Poolsaare laulatati abielu Dalarö kirikus. Peelmeos on kadunud laevaree-der Bernhard Sergio ja tema abi-kaasa Vera n-na Markus, poeg, pruudi vanemad on dir. Heino Poolsaar ja tema abikaasa Luule, n-na Nõmm.

Pia (n-na Niihemets) ja Anders Harmeloni sündis Malmös poeg.

Erakordset tähtpäeva – teemantpulma – tähistavad Uppsalas EELK assessor ja praost Jakob Aunver ning tema abikaasa. Ni-melt laulatati 6. juulil 60 aastat tagasi tšokoradi üsustades üliõpi-lane Jakob Albrecht (hiljem muudetud Aunveriks) ja neiu Ida Adelheid Miljen. Kuna kehtis vana kalender, siis langes pulm juuni kuupäevale. Laulutas õp. Uustal Helme Kirikus. Pildil kunstnik Voldemar Kangro-Poolk maal aastast 1918 noorest abielupaarist, mis ripub juubilaride kodu seinil.

Vaimulikest suurepärastest Göteborgis osavõtvaid lõunatamas kohaliku KPUM ruumes. (EPL-foto KOPLER)

● Pressi-tsitaate

PIMEDAD

RAHVAESTINDAJAD USA-s

Vaba Eesti Sõna New Yorgis kommenteerib USA kongressil tehtud ettepanekuid, mis soodustavad kommunistlikku maailma:

"Juulikuuga algavaks uueks riigieelarveks riigikaitse summa määratakse tolmis Kongressis suur arv rahvasindajaid. Senatis ligikaudu pooled, nagu oleksid nad värvipimedad punase õhu nägemiseks ja kurdid kommunistliku vaenlase ähvardavate relvade ümber kuulmiseks. Põddi kärpida mitte üksi sõjanduslikeks vajadusteks ettenähtud raha, vaid ka Ameerika sõjaväe elavalt jõudu.

Liberaalsed senaatorid, nagu Edward Kennedy, George McGovern, Thomas Eagleton, Mike Gravel jt. tegid ettepanekuid vähendada enam kui biljoni dollari võrra uute relvade katsetamiseks ettenähtud summasid. Alaska senaator Mike Gravel tuli välja plaaniga, vähendada USA vägesid teistes maades, mille koguarv on 485 tuhat meest, tervelt 200 tuhande mehe võrra!

Vähe on sellest, et ohtlikud ettepanekud tagasi lükati. Et neid üldse tehti, et selliste plaanidega rahvaesindusduses avalikkuse ette tulti, see näitab USA julgeoleku ning maailmalgri positsiooni halbaennetava voolu tegevemist ka osas ühiskondlikus juhtkonnas. Sealt kaudu levib defektist hoiak ka rahvahulgadesse.

Juba aastaid jatkub kampania Ameerika vägede Euroopast ja teistest maadest ära toomise kasuks. Alaska senaatori Graveli kava vastu võtnisel, s.t. 485 tuhandest mehest 200 tuhande mehe koju toomisel jääks USA sõjanduse jaoks perimeetril jood positsioonid nõrgaks, hõredaks ja kohati tekiks isegi tühje kohti.

Igale on aga teada, et ükski positsioon, mille USA loovutab, ei jää tühjaks, vaid et sinna tuleb kohe sisse N. Venä, ja kui mitte otsekohe punaarmeealastega, siis kindlasti oma sõjalise jõu domineeriva mõjuga."

PALME JA BALTILASED

Rootsi tuntuimad provintsi-ajalehti Vestmanlands Läns Tidning kommenteerib 14. juunil peaministri Olof Palme kõnet balti teadlastele Stockholmis ja märgib m.h.:

Balti rahvaid kiideti peaministri Olof Palme kõnes eelt Balti Instituudi kolmandale teaduslikule konverentsile.

Väikeste rahvaste organisatsioon ja omapära onnavad nelle võimaluse end eripära rõhutamiseks, leidis Palme kes samal ajal alla kriipsutas, et paljud olütselased, ka sellised, kel "puudub otsene side Eesti, Läti ja Leeduga", onnavad elavat huvi balti rahvaste vastu.

Ihus, eks ole? Ja kui see kaunis kõne oli peetud, ruttas rootsi peaminister ütlema, kuidas balti rahvad on õpetanud rootsi rahvale sissirändajate-politiikat. Ja need kes on tulnud sila (põgenedes

kommunistliku naabri eest, kes kergelt ja osavalt ammekteris kolm piiririiki), on näidanud, et neil on hädeldus! "nende võimaluste kasutamiseks, mida uus sissirändajate poliitika annab".

Peaks tunduma südanülgitavalt hästi baltlastele, et maa esimene poliitiline esindaja kõneleb nii ülalt nende panustest. Seda halvem on aga, et nad samaaegselt peavad konstateerima, et kui tegemist on olnus "väikeste rahvastega" võimalusest oma "eripära" esitamiseks vabade ja iseseisvate riikide seas, siis ei ole neil palju tuge olnud rootsi pidukõnelelast ja tema valitusest. Baltlastel on koguni olnud raske saada pismatki julgustust - ja pisikest, pisikest majanduslikku toetust - oma eestikeelsele ajalehele.

Kuid kindlasti on kasu, baltlastest, nii rootsi produktioonile kui ka rootslastele "sissirändajatepoliitika" õpetamisel. Sellest on küllalt!

USA hädas mormooni mitmenaisepidajaga

NEW YORK (VE) - Mormonide Kiriku rajaja isa Brigham Young'il oli 27 naist, aga 1880. a. kirik pani mitmenaisepidamise põlu alla kui kirikujuhild oild saanud sellekohase "ilmutuse", peamiselt kü põhjuse, et nad oild mid protsessi kaotanud USA ülemkohtus. Alles möödunud aastal Mormonide kiriku president Spencer Kimball holatas, et "Jumal on lõpetanud selle programmi juba aastakümnete eest". Aga see jumalik sõna pole siiski veel kõlgi kirikulikkraeteni jõudnud. Praegu on USA-s ja Mehhikos umbes 35.000 ketserlikku mormooni, kes praktiseerivad polügaamiat.

See "põrandaalune" aktiivsus tuli ilmsiks tänuv kevadeti, kui endine USA mereväelane Alexander Joseph, 39, viis oma 12 naist ja 15 teist perekonda, kes kõik oild Joseph's Church of Jesus Christ of Soleimn Assemblies liikmed, ühtle 2000-aakrilesele maaalale uue kristliku ühiskonna asutamiseks lõuna Utah'is. Enne kui maakorralduse ametnikud alustasid nende väljasaatmist sellest piirkonnast, oild nad juba ehitanud kümme ehitust, rajanud tammi ja juurviljaalad. Nüüd on asi jäänud föderaalsete kohtu lahendamata.

Joseph rääkis oma "kirikust" kui ametlikust vahestimest kunagise karistuse vastu, aga vaalmul-kuna on talle antud väga madal hinnang. Isegi osteopaat Rulon Allred, kes on mitmenaisepidajate Montana ühiskonna asutaja, kas ka Joseph kunagi elas, ütles: "Ta kasutab mitmeabieluist doktriini oma kätumise põhjendamiseks, mis pole aktsepteeritud preestrisel-sel." Josephil on praegu 15

Vene filmi-täht jäi Ameerikasse

NEW YORK (VES) - Vene filmi-täht Viktoriä Fedorovna, kelle isaks osutus praegu erusolev viit-seadmüral J. R. Tate ja kes pääses sõjakuise loaga oma isa külastama, teatas, et ta ei kavatse tagasi sõita Venesse, ja et ta abiellub endise mereväe ohvitseri Fred Ponny'ga Stamfordist, kes praegu töötab Pan-Am lennuliini lendurina. 29-a. filmitähe abiellumine tolmub juba lähemal ajal, kas New Yorgis või Connecticutis.

Nende tutvus algas peagu kohe Viktoriä Fedorovna saabumise järel tema poolvenna, mereväe ohvitseri Hugh TATE KAUDU. Abiellumiskava ja mitte tagastu-lemise Venesse on heaks kiitnud ka Viktoriä ema, 62 a. Zoja Fedorova, kes elab Moskvas ja kes oma suhte pärast USA mereväe ohvitseriga USA Moskva saatkonnast viibis 8 aastat Vene orjalaagris.

naist, kel on juba viis last, kuna abiellumise johtub üna kergelt motiividelt. Ta abiellus Judyga pärast seda, kui oild näinud teineteist 15 min., 16-aastase Paulettega abiellus ta aga pärast 20-tunnist tutvusaega. Ta kuulekad naised, kes töötavad ettekandjatena lähedal asuvas Punase Kõrbe körtsis, näivad siiski uskuvat oma mehe Josephi usutunnetusse. Üks neist keeldus isegi 6000-st stipendiumist, et abielluda, ja ütles, et mitmenai-sepidamine andvat sellise täiuslikkuse tunde, mida ta kunagi va-rem polnud kogunud baptisti kiriku, kuhu ta varem kuulus.

Kuigi mitmenaisepidamine on ebaseaduslik, et leia ametivõimud siiski teed nende vastutusele võtmiseks. Kohalik politseilelum on tõelnud: "Muudigi see on seaduse vastane, aga ma ei saa isegi seda kindlaks teha, kas ta on nende kõl-giga ametlikult abiellus."

USA-uraani venelasile

NEW YORK - USA ametivõimud on valkseit ja tähelepanu äratamata muundud üht kaubandus-kitsendust N. Vene kohta ja haka-nud sinna müüma uraani, teatav The Wall Street Journal). Ajalehe järelpärimisele on Washingtonist vastatud, et uraani kasutatakse N. Venes küttesaine tootmiseks Lääne-Euroopa jõujaamade jaoks. Kuid üks teine ametlik on ütelnud, et Washingtonis pole täpselt teada, mis uraaniat tehakse. Sellega on võimalik valmistada ka pomme, oili ametlik mainitud.

Hanoi võtab võimu Saigonis oma kätte

PARIS (EPL) - Frantslaste teatid, kel on parim informatsioon Indo-Hiinaist, on nüüd kogu võim Saigonis läinud Põhja-Vietnami inimeste kätte, ajutisel provi-sooril valitsusel, n.n. PRR-il ei ole enam midagi ütelda ega mingit reaalselt mõju. Samaaegselt on vallutatud linnas läinud rezhiim üha rangemaks. Hukkamisi tolmub reeglipäraselt.

Andmed pärinevad kohalolevalt prantsuse diplomaatidelt ja neid kimitavad Saigoniist lahkunud muud välismaalased. Saigoni-rezhiimi ametnikud, kaasa arvatud need, kes üldse ei seisnud vanale rezhiimile lähedal, on linnast ära viiud, nagu üteldakse, "ümber-koolitamisele". Nende asemele on tulnud uus ametikond otse Hanoiist.

Saigonis asuvad diplomaadid ei saa enam kontakte PRR-valitsu-sega. Kõik asjad lahendavad põhjavietnami ohvitserid. Kes nendega asju ei taha ajada, ei saa neid üldse ajada. Ainsas ilmutavas ajalehes ei nimetata enam PRR tip-pude nimesid, küll aga kildetakse juhtkonda Hanoi.

"Puhastus" on tekitanud suure personalipuuduse, kuigi põhjast on saadetud ametnikke. Pangad on suletud, liiklus halvutatud ja ärid tühjenevad kiiresti kõigist kaupadest. Saigoni piirkonnas on tekkinud suur tööpuudus. Tänavatel patrullivad põhjavietnami väe-sad. Rida avalikke hukkamisi on teostatud.

Prantsuse vaatlejad teevad järelduse, et Lõuna-Vietnam kõige lähemal ajal likvideeritakse ise-seisva riigina ja ühendatakse Ha-noiga, kes hakkab valitsema ka lõuna üle.

"HUMAANSUSE PÄRAST"

Rootsi Invandrarverket otsustas Lõuna-Vietnami põgenikele lubada maale jäämise "humaansuse pä-rast", kuigi nad rootsi ametasu-tuse arvates ei ole poliitilised põge-nikud, sest neid ei ähvardavat mingid repressioonid tagasi põbr-dumisel. Ülaloleva reeglil kõneleb teist keelt, kuid tuleb arvestada, et Rootsi seisuakohavõtul tuli arves-tada sisepoliitiliste asjaoludega, nende seas FNL-gruppid.

Tubaka radioaktiivsus põhjustab kopsuvähki

TORONTO (VE) - WASHING-TON - Uued uurimused hürtega kinnitavad senist teooriat, mis 11 aastat tagasi esmakordselt aval-dati, et tubakas olev looduslik ra-dioaktiivsus võib olla suitsetajate kopsuvähi põhjustajaks.

Teadlased, kes uurisid radioak-tiivsust sigaretsuitsetajate juures arvestat 1964 esmakordselt, et po-looniumi alfa-kiirgus, mis kantak-se kopsu sigareti suitsetamisel, võib olla kopsuvähi tekitajaks. Kiirgus küllalt suures annustes võib tekitada vähijahaigust. Po-loonium esineb väikestes annuselis enamuses taimedes, kaasaarvatud tubakas.

Harvardi ülikooli uurivad tegid oma tähelepanekud teatavaks äs-jases "Science Magazines", leides, et kopsuvähi võidakse hõlrelesse tekitada, kui seda süstida kurgus olevasse näärmesse. Sealt po-loonium levib hõlre kopsu. Inimeste juures sama protseduur aga tolm suitsetamisel.

On arvestatud, et kaks pakki

päevas suitsetaja saab 20 radi-kiirgust 25-aastaselt suitsetamise perioodil. Rad on kiirguse mõõ-teühik. 53 hõlre suit kopsuvähi kui nende eluaegne kiirguse määr oli 300 radi, mis on viisteist korda enam kui tugeva suitsetaja juures. Kui aga nende annus oli madalalt 12 radi, haigestusid 13 prots, hõlrest kopsuvähki. Teised kon-trollalused loomad aga ei haige-stunud.

Harvardi teadlased ütlesid, et see tulemus teotab nende arv-mist, et polonium, radioaktiivne plüühend võib olla märkimisvää-rne tegur suitsetajate kopsuvähi tekkimisel. Uurijad aga lisasid veel juurde, et see radioaktiivsus ei muuda sigarettide maitset ja seda on võrdlemisi kerge eraldada sigareti suitsust.

Voldemar ja Elisabeth Viitre (tähistasid Torontos oma teemant-pulma. 84-aastane end. Eesti Panga raamatupidaja Vold. Viitre on 60 aastat abielus olnud 79-aas-tase Elisabethiga.

Tänavuse Rahvaste Karavanil Torontos esinevad Järjekordest eestlased, kusjuures Tallinna-paviljoniks on Eesti Maja, "linna-peaks" Toomas Marley ja "mis Tallinna ametil peavad koguni jaoks neidu, Anne Tüll ja Lilly Valge (pildil). Eesti Raamatutähe puhul tutvustab paviljon erinäitusel ka eesti raamatuid Kari Eerme väljapanekuis. Laiahaardelise ürituse, mis igal aastal on toonud kokku ka tuhandeid kanadalasi, korraldajaks on Kaiju Jõgi.

Jaakson: Meie kohuseks on raporteerida läänes N. Liidu Balti-roimast

NEW YORK (EPL) — Meie kohus on püüda teha kõik mis võimalik, et Nõuk. Liidu kuritööd Eestis saaks maailmale teatavaks tehtud, rõhutas E. V. esindaja Ernst Jaakson Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu aastakoosolekul New Yorgis peetud kõnes.

Iga üksiku eestlase elu, kes praegu otsib Eestis võimalusi oma rahva eluõiguste makspanemiseks, on meile kallid, ja meie austame neid, kes rasketes oludes julgevad ühel või teisel kombel töötada oma rahva kasuks. Meie ei õhuta mitte oma rahvast mõttetutele sammudele, vaid tahame neile ainult meelde tuletada, et meie püüdlused vabas maailmas on tihedalt seotud meie rahva enda hoiakuga ja meelekindlusega kodumaal.

Paevakorral olevate tähtsamate probleemide esikohal on praegu ikka veel Euroopa julgeoleku konverents ja selle võimalikud tulemused. Mõnede teadete kohaselt loetakse juba aastaid kestnud konverentsi eeloleva juuli kuu lõpul suurejooneliselt lavastatava tseremooniaga Helsingis. Kuid milline saab olema allakirjutamisel tulevate deklaratsioonide või deklaratsioonide lõplik sisu, on praegu veel mitmes osas lahine. Ameerika Ühendriikide valitsus on korduvalt kinnitanud, et n. n. piiride puutumise paragrahv kavatsetud deklaratsioonil ei muuda mingil viisil Ühendriikide senist kindlat seisukohta Balti riikide suhtes.

Ei ole kahtlust, et Kremli interpretatsioon Euroopa julgeoleku konverentsi tulemuste kohta saab rõhutada Nõukogude Liidu võimu vormilikkude aksepteerimist Ida Euroopas, millega loodetakse summutada kõik häälid ikestatud rahvaste vabastamiseks. Kremli

diplomaatiliste sammude ja surveste sihiks alates Teise maailmasõja lõpust on alati olnud tema haardes olevate maade ja rahvaste iseseisvuse nõuete mahasurumine. Nüüd arvab Nõuk. Liidu juhtkond, et detente poliitika on selleks loomud soodsa kõrgkonna ja vaba maailm ei tõsta enam üles suuri põhimõtteid, millele eest Teises maailmasõjas sõditi.

Kuid kas Euroopa kaart saab jääda selleks, mis see praegu on? Kas ajalugu ei ole küllalt õpetanud, et Euroopa rahu ei saa ehitada toore vägivallaga pealesurutud korrale? Ei ole usutav, et näiteks tulevikus Saksamaa võiks leppida oma maa ja rahva lahutamisega okstraadi tõkete, miniväljade ja Berliini müüri ümber.

Euroopa julgeoleku konverentsi kahjuks ei ole diskuteeritud Ida-Euroopa rahvaste põhiliste õiguste taastamise küsimust, mis oleks tõelise rahu loomise tähtsaks eeltingimuseks.

Oleme küll kuulnud, et lääneriigid nõuavad Nõukogude Liidult vabamat informatsiooni vahetamist, mis arvatavasti peaks tähendama ka vaba maailma kirjanduse saatmist Nõuk. Liitu. Kuid sellele pulkuvad veneleased vastu teadmisel, et kommunistlik korraldus ei kannata mingit kriitikat. Alles mõne päeva eest tähendas Nõuk. Liidu salapolitsei ülem Andropov, et "sotsialismi vastased kontsentreerivad nüüd oma püüdlusi ideoloogilise sabotaaži teostamiseks". On imestatav, et Moskvas on hakatud kõnelema ideoloogilisele sabotaažile, kuna Nõukogude Liit ise on deklareerinud, et vaatamata detente'le peab ideoloogiline võitlus jätkuma lõpuni edasi kestma. Mida Andropov väga selgelt lääne maailmale ütles, tähendas seda, et Nõukogude Liidu kestavale ideoloogilisele rünnakule läänes ei tohi vastukaaluks olla mingit sõnavabadust ega informatsiooni hankimise võimalust nende valduses olevates maades.

Kahetsusega peame märkima, et vaba maailma ideoloogiline vastupanu Nõukogude Liidule on olnud alati nõrk ja armetu, võrreldes

E. V. esindaja Ernst Jaakson.

massilise ja toore kommunistliku propaganda, millega Liidul olejuttutatakse ja mis ka Nõukogude Liidus lääne vastu levitatakse.

Eesti rahva huvide kaitses on seotud sõnavabaduse ja sõnavabadusega. Kuna meie rahvas Eestis praegu seda õigust ja vabadust ei saa kasutada, on väliseestlased ainsad meie rahva liikmed, kes võivad avalikult tõtt rääkida ja vabas maailmas oma rahva huvide eest seista. Pole siis ka ime, et Nõuk. Vene eestikeelsed väljaanded ründavad ja mustavad kõige jõhkramate valedega kõiki meie väliseesti tegelasi, püüdes panna vaiksima meie rahva põhiliste õiguste eest võitlejad. Kuid see võitlus kestab edasi, vaatamata sellele, mis Andropov Moskvas räägib või mida kommunistlik kirjandus trükkib. Sõnavabadus ei ole mitte ainult kommunistide maailmas, vaid see on iga inimese põhiline õigus.

Õppereis "paradiisi"

NEW YORK (ME) — Nõukogude Liidus valitsevate elu ja olude kirjeldamiseks on sealised võimuvõhked jätti saavutanud maailma suurimate liialdajate kuulsuse. Aga ikkagi veel leidub uskujaid, et iga sõna punapropagandistide suust ja sulest on tõde. Sellisele kergeusklikele valmistas Itaalia tekstiilitööstur võimaluse näha oma silmadega ja kogeda, millised on Nõukogude Liidu elu ja töötähtsused tegelikkus.

Ühendriikides ilmuv "Enquirer" annab loost järgmise ülevaate: Paljud Põhja-Itaalias asuva R. Crotti tekstiilitööstuse kommunistimeelsed töölised kasutasid igat vähematki võimalust, et oma töö ja palgaolude pärast kaevata, vihatas sealjuures aina eeskujulikele oludele Nõukogude Liidus. Siis otsustas tööstuse omanik R. Crotti saata omal kulul kaardistatava tehase töölised Venemaale tutvumismatkale, kusjuures osavõtu alnsaks tingimuseks oli, et ekskursandid pidid hiljem oma tähelepanekuid kõnelema TV-s, raadios ja ajakirjanikes.

"Sinna me läksime sealsete olude kadestajana, tagasi aga tulime sealise elu haletsejalna," kõnelesid tagasituliijad. Kogu matk kestis kolmkümmend

päeva. Paljud matkalised arvasid teekonna kulumena elumiseks, mis annab mäletada elupäevad. Mälestusväärseks see matk kujunes, mida algul loodeti. Elu ja töötähtsused polnud pooldi Itaalia tasemel. Ni käinud üks osa-võitaja nimega Alberto Sassi:

"Meil on ilusad korterid. Seal olid mitu perekonda koos ja segamini ühes viletsas ja inetus kooli. Töötaasud olid väheem kui pool sellest tasust, mida saame tegelikult meie. Meil on kas oma auto või kasutame mugavat bussi. Vene tekstiilitööstuse töölised topiti veoautodega. Meie tehaste ruumid on avarad ja õhurikkad. Vene saja aastased kokku varisemise ohu vabrikutohoned on lausa masendavad."

Sama kõnelesid avalikkusele kõik retkeks osavõtnud ekskursandid. Mingit loodetud paradiisi nad ei näinud. Keegi Crotti mees- test rebis oma kommunistliku partei liikmekaardi puruks, teised muutusid hoopis parempoolsemaiks ja astusid teistesse parteidesse.

Tulemusena keelas Nõukogude Liit kõik sellised omaalgatuslikud ja "korraldamatud" tutvumismatkad tulevikus.

W. Tomingas 80-aastane

New Yorgis tähistas 30. juunil 80ndat sünnipäeva William Tomingas, üks enimestest iseseisva Eesti diplomaatidest, ohvitser, aktiivne vabadusvõitleja ja Eesti küsimust käsitlevate raamatute autor. M.h. oli ta koos Jaan Poskaga Eesti ja N. Venemaa vahel a. 1920 Tartus rahulepingut sõlmimas.

William Tomingas sündis Tallinnas 30. juunil 1885. Lõpetas koolilinnas a. 1915 Gustav Adolphi gümnaasiumi, siirdudes siis elektrotehnikat õppima Petrogradi Elektrotehnika Instituuti. Mobiliseeriti juba sama aasta detsembris ja astus vabatahtlikuna Petrogradi Elektrotehnika tagavarapataljoni, et pääseda sõjakooli saatmisest. Saatus iroonia tahtis aga, et tal tuli koguni kolm sõjakooli lõpetada — Nikolai sõjaväeinseneride kool, Ohvitseride elektrotehnika kool ja lõpuks Krimmi Sõjaväe insenerite kool. Viimase lõpetanud määrati W. T. Balti laevastiku ohvivõitluse II brigaadi koosseisu Tallinn-Plinta lennujaamas lendur-mitshmanina. Sin võitis W. T. olavalt osa eesti sõjaväelaste organisatsioonidest. 1917 on ta Tallinnna sõjaväelaste büroo liige, mille esimees Arnold Jürgens hiljem tapeti soomlaste poolt koos Jüri Vilmsiga üle Soome lahe minekul. Esimese eesti sõjaväelaste kongressi (30.6. - 2.7. 1917) esimehe kandidaadiks seati lipnik Konstantin Päts, kusa aga viimane ei olnud kohal, siis valiti kongressi tegelikuks juhatajaks Tomingas, keda abistasid lipnik August Rei ja G. Kirschbaum. Moodsatsti sõjaväelaste ülemkoomitee, mille esimeheks valiti K. Päts ja abiks W. Tomingas. Viimane lahkus 1917 a. sügisel ja tema asemele koopteeriti A. Rei. Sõjaväelaste ülemkomitee muutus keksuseks, mis pidi kujun-ama eesti sõjaväe.

Tallinnas sel ajal määratlenud punamadused vangistasid William Tomingase kui aktiivse eesti ohvitseri. Tal õnnestus siiski 1917 a. lõpul pääseda vene punamadusest kääst transportlaevalt "Pallada".

Vabadussõja alguses teenis W. T. miiniristlejal "Lennuk" raadiohvitserina, komandeeriti aga sealt sõjavägede ülemjuhataja poolt jaanuaris 1919 välisministri käsutusse, kus tal tuli täita mitmesuguseid esindusülesandeid. Eesti N. Venemaa relvaderahu ettevalmistamisel käis ta välisministri ülesandel Irboskas, kus ta ülesandeks oli N. Venemaa esindaja toimine läbi rinde rahuläbirääkimisteks. Hiljem läbirääkimistel venelestage oli W. T. Eesti peadelegaadri Jaan Poska otseses kasutuses.

Juubilaril on teada palju üksikajastu rahuläbirääkimiste käigust. Välisministriumil kasutusel jäi W. T. kuni oktoobrikuuni a. 1920, mil lahkelt tookordse välisministri Ado Birkiga põhjustasid tema lahkumise.

Sõjakeerises poolelijäänud hariduse jätkamiseks William Tomingas sõidab Londoni ja astub seal ülikooli "The London School of Economics a. Political Sciences". Peale ülikooli lõpetamist tegutses William Tomingas erategevustel aladel. William Tomingas on oma sirgjoonelisuse tõttu tulnud palju raskeld ja pettumusi tekitav päivi üle elada, m.h. sattudes kodumaa vanglasse. Vabaneedes tema majandusettevõtteid olid laostunud.

Tulid okupatsioonid ja W. T. e tuli sõjapõgenikuna Saksamaal viibida. Olles USA teenistuses alatas paljud kaasmaalased kõhepeal kui ka nende taotlusi väljarändamiseks ks. Ise asus juubilar ümber New Yorki ning tähts siin oma selskondlikku tegevust. Oma elukorrad ja vaated sündmustele Eestis, enne iseseisvuse kaotust ja selle kaotamise traagikat on William valgustanud oma mälestusraamatutes, ajakirjades ja artiklites.

W. T. viimane raamat "The Soviet Colonization of Estonia" informeerib välismaailma inglise keeles N. Liidu agressioonist Eesti vastu — see on Eesti tragöödia ajalugu. Teos on asendamatu selles esitatud allikmaterjali poolest. Selles leiduvad 24. - 28. sept. 1939a. Kremli toimunud läbirääkimiste protokollid, mis selgesti paljastavad N. Liidu reeturlikku kokkulepet, lepingute ja paktide mürdimise fakti.

W. T. raamat on tänuväärne N. Liidu agressiooni paljastaja vabale maailmale ja hoiatuseks läänele koostöö ja koeksistentsi lepingute sõlmimisplaanide juures.

William Tomingat tabas a. 1963 raske südamehäire. Kuid tema ergas vaim ja selge mõtlemisviis ja teotähe annavad veel praegugi haigevoodilt oma panuse vabadus- taotlustele.

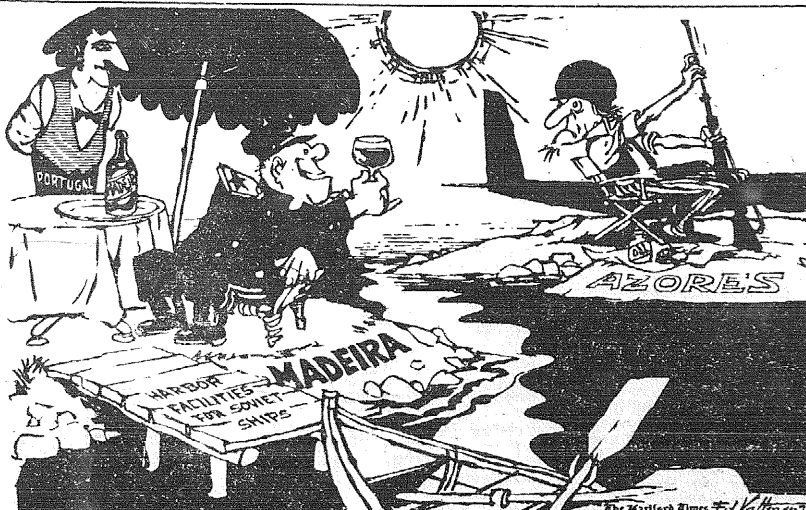
Sõbrad ja tuttavad kõigilt mandritelt tervitavad ja õnnitlevad Williami 80. a. tähistamisel, tänavad tehtud töö eest, helitlades lootust, et Williami ergas vaim abikaasa Mimi kaasabil veel aastaid oma panust meie vabadus- võitluse tõhustamiseks edukalt jätkab! Tervist ja jõudu enda ja paljude sõprade nimel!

Tõnis Kint

Stipendiumid Herb. Salule

Dotsent Herbert Salu, kes tootab eesti kirjanduse uurimise alal Lundi ülikoolis, viibis ülikooli stipendiaadina kahe nädalase uurimisreisil Saksamaal Marburgis, kus ta sealises Herderi-Instituudis kogus materjali meie kirjanduse probleemide kohta. Oma tööd tahab Salu jätkata Soomes, kuna tal leui Tampere ülikooli eesti kirjanduse dotsendile on määratud Soomest teine stipendium sealsetes raamatukogudes töötamiseks.

Kõige täielikum on Helsingi ülikooliraamatkogu, kus leiduvad enam-vähem kõik tsariajalgi trükitud eestikeelsed raamatud, samuti enamik nõukogudeaegseid. Soome Kirjanduse Sellist taas on olemas suurem osa meie vabariigiaegsest kirjandusest. Soome kavatseb Salu sõita juulikuul lõpu ja jääda sinna neljaks nädalaks. (EPL/EP)

Valimani karikatuur kuuluste puhul, et kommunistlikuks muutuv Portugal on valmis andma veneleaste baase Atlandis. Onu Sam Azoori saartel on äkki naabriks saanud veneleaste Madeira.

Leinataetud

Piritai suri 18. mail Helene San-
der.
USA-s suri 24. mail Theodor
Siim, sünd. 8. nov. 1903.

Armas vend ja onu
**Eduard Rudolf
Maader**

Sünd. 9/5 1905 Suurupis
Surn. 1/7 1975 Norrtäljes

Mälestavad kurbuses

EMILIE
LYDIA ja VIKTOR
lastega
ERIKA ja JAAN
lastega
ÖDE
Eestis

Matusetalitus toimub nelja-
päeval, 10. juulil kell 11.00
Rädmansö kirikus.

Juhan Parvel'it

mälestavad kurbuses ja aval-
davad kaastunnet abikaasale

ALVINE ELEND

JOHANNA POPP

ARVO POPP
perekonnaga

Kallist ema ja tädi
Anette Aasa

s. Anker

Sünd. 18/12 1911
Surn. 1/7 1975

leinavad:

PEETER, UUVE
TARMO, ÜLE
SALME, EINAR
MARTIN

SUGULASED JA SÖBRAD
Eestis ja Rootsis

Tasa tuli surm,
ta tuli kui üks sõber,
ta võttis sinu käe,
ta viis sind koju.

Nüüd mööda on rändamise
rutt,
kustunud silmad ja vaikitud
nutt.

Matus toimub 9. juulil Jaani
kirikus Tallinnas.

Armast koduküla naabrit ja
head sõpra

Edgar Birk'i

mälestavad leinas

perekonnad:

G. KALJURAND
F. KLAAMAS
V. MAHLAKASK
H. PUUSEPP
R. PIKSALU
E. TEINLUM
R. LILLEBERG
A. ROHILAHT
V. ARUVALD
L. VIKSTRÖM
V. VIKSTRÖM
TIINA ja ANDRES

Puhka rahus võõras mullas!

Edgar Birk

Sünd. 26/2 1906 Eestis
Surn. 16/6 1975 Jonsredis

Mälestavad

ONUPOJAD

Eskilstunas ja Göteborgis

Unustamata armast abikaas-
at

Arseni Möttus't

mälestab tema III surma-aas-
tapäeval 8. juulil

AILI

Armast sõpra

**Alide
Alfredsson'i**

n-na Jõhvikas

mälestavad vaikes leinas

BORIS ja TAIMO TENT

IDA DEMIN

Elise Jansen

Mälestavad leinas

JAACOB JANSEN

ALFRED RAHNEL

JUHAN TUI

perekondadega

LEIDA TAMM

JAACOB SALV

Katarina Luiga

s. Tuulmets

Sünd. 23/11 1878 Eestis
Surn. 30/6 1975 Chicagos

Sügavas leinas

LAPSED

perekondadega

SUGULASED

Armast sõpra

Olga Bach'i

mälestavad kurbuses

ANNA OEBIUS

EUGENIE NORSLANDT

ERNST NHTPEÖLD
perekonnaga

Springe vanadekodus Saksamaal
suri 31. mail kapten Theodor Pro-
tin, sünd. 4. jaanuaril 1889 Rāpina
Võrumaal. Kadunu võttis ohvitse-
rina osa Vabadussõjast 8. jalaväe
rügimenti koosseisus kompani ja
pataljoni ülemena. Pärast Vaba-
dussõda teenis E.V. poliitsis Rā-
pina 1. rajooni konstaablinä sün-
nikohas Rāpina.

Ulrichhamnis suri 18. juunil He-
lene Mesila, n-na Kramann, 70
aasta vanaduses. Kadunu oli sün-
dinud Tallinnas. Leinama jäid
abikaasa ja sugulased.

Torontos suri 4. juunil Johan
Meyer, sünd. 16. det. 1903.

Kanadas suri Astrid Wright, n-na
Tralla.

Valgas suri 6. juunil Anna Rosu-
lle Kaar, n-na Kala, sünd. 30. juulil
1889.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peajumalat, pü-
hapäeval, 6. juulil kell 9.00 Jakobi
kirikus armulaaga. Kog. õpetaja.
Orelli H. Kiisk. Lauluksaamad. 13.
juulil jääb jumalat. Jakobis ära.

GOTLAND: Jumalat. 6. juulil
kell 13 Fardhemi kirikus armu-
lauaga. Kog. õp. E. Tõidsepp.

EESTI AP. GIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai
Peakirikus pühap. 6. juulil kell 11
liturgia. Preester N. Suursõõt.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nellip. ki-
rik, Brävalagat. 11. pühap. 6. juu-
li kell 11 jumalat. H. Laur. Koor ja
kvartett. Teisip. 8. juulil kell 19
palve ja pühitlud.

ESKILSTUNA: Nellipühi kirik
Filatella, Smedjegat. 23. pühap. 6.
juulil kell 16 jumalat. Kõnes ja lau-
lus perek. Laur Stockholmist.

STOCKHOLM: Normalmi Bapt.
kirikus, Norrtuligat. 27. Oden-
plani juures, pühap. 6. juulil kell 14
jumalat. Jutl. küllalsena Robert
Väsu ja O. Loogna.

GÖTEBORG: KFUM, Parkgat.
11. pühap. 6. juulil kell 11 jumalat.
Laup. 5. juulil kell 15 Püübi- ja pal-
vetund.

GÖTEBORG: Smyrnas, sisse-
käik Perkgat. 1. jumalateenistused
5. juulil kell 18.30 ja 6. juulil kell
17. Soolo-, duett- ja koorlaule.
Kõnelevad kohal. kog. vennad.

ALINGSÅS: KFUM-i ruumides,
Östra Kyrkogat. 8 B. jumalat. 13/7
kell 11. S. Niholm.

NORRKÖPING: Betanias, Bräddgat. 54. laup. 5. juulil kell 17
palvetund. Tabernaakellis, Kungsgat. 26, pühap. 6. juulil kell
13 jumalat. E. Raud j.t.

Kohalik elu

NORRKÖPING

Väljasõit Metsakodusse

Norrköpingi pensionärid ja
Skauisõprade Selts korraldavad
ühise väljasõidu kolmapäeval, 23.
juulil Suurlaagrisse "Metsakodu".

Buss väljub bussitsentraalist kell
9.00 hommikul. Lähemat informatsiooni
saab sõidu kohta hra
Avatarelt, tel. 16 44 81.

METSAKODU

EDU suvepäev

EDU poolt korraldataval vaba-
meelsest erakondade suvisel kok-
kutulekul Metsakodus (külastele
määratud teltide alal) laupäeval,
26. juulil kell 17 on õhkeks kõnele-
jaks prof. Endel Aruja (kes on teel
Nairobi, kus ta oli küllalsprofes-
soriks, Torontoosse). Ta on kaase-
ferendiks Harri Velbrile "Mõtteid
maailmapoliitikast", kuid on su-
vepäeva meeleoluliselt sõnastanud
oma ettekande "Elevant ja Poola
küsimus".

Muu kokkutuleku kava on: ava-
sõna — EDU Lääne-Rootsi osak.
esimees G. Peet, suurlaagri üld-
juhi Rein Asu tervitus, sõnavõtt
Liberaalse erak. esimehelt Alur
Reinansilt. Lõppsõna — EDU esi-
mees Aksel Mark. Osavõtt ka kü-
lastele vaba.

Eestis suri 2. juunil Elmar
Puksmann, sünd. 8. juulil 1901
Eestis.

Lakewoodis, New Jersey osariigis
suri 7. juulil Jüri Sassian, sünd.
13. mail 1882 Viljandimaal.

Los Angeleses suri 21. mail Leida
Piika.

Eestis on surnud Lydia Soone.

Baltimores USA-s suri 11. juunil
südamerabanduse tagajärjel
omeegne eesti laskurkõnits
Eduard Sirel (Siiv), sünd. 14. juulil
1905.

Gratzis, Austrias suri 2. juunil
südameataki tagajärjel Erica
Mäe, sünd. 5. septembril 1907. Ka-
dunu oli dr. Hjalmar Mäe abikaas-
a.

EPK SELGITUS

Tösiolude valgustamiseks palun
ruumi järgnevatelt ridadele. Eesti
Komitee liikmesorganisatsioonide
värbanise aktsiooni puhul "Eesti
Päevalehes" 29. aprillil avaldatud
nimetikus esineb poliitiliste rüh-
mituste all "Eesti Põllumeeste
Kogud Rootsis."

1917 Eestis asutatud kodumaise
Põllumeeste Kogude erakonna õi-
gusjärglaseks paguluses on Eesti
Põllumeeste Kogude (EPK) Kes-
kesindus Rootsis selle keskjuhatu-
sega, kes valitud EPK kongressi
poolt. Teatud maades vabas
maailmas teotsevad Põllumeeste
Kogud liituvad sama maa Eesti
Põllumeeste Kogude Esinduseks.
Nii kuuluvad näiteks EPK Rootsi
Esinduse alla kohtadel asuvad
Kogud, nagu Göteborgi Põllu-
meeste Kogu (PK), Stockholm PK,
Lund PK jne. Mingit "Eesti Põl-
lumeeste Kogud Rootsis" nimelist
Kogu EPK Rootsi Esinduse koos-
seisus ei ole ega sarnasel ei ole
alust ega õigust esineda kodumaise
Põllumeeste Kogude erakonna õi-
gusjärglase nimel. El viimane ega
ükski Rootsis teotsevat EPK Põl-
lumeeste Kogudest ei kuulu Eesti
Rahvusnõukokku ega ole Eesti
Komitee liikmesorganisatsiooniks.

Kodumaise Põllumeeste Kogude
erakonna valitud keskjuhatuse
liikmetest pääsesid pagulasse prof.
Jüri Uluots, Riigivõllikogu esimees
Otto Pukk, minister Johan Holberg
ja maavanem Jüri Looväli. Peale
varakult surnud J. Uluotsa olid nad
kõik EPK erakonna restaureeri-
misel paguluses tegevad. Ainuüks
nemad olid erakonna kontinuiteedi
edasikandjad. Jüri Looväli oli aas-
tad kuni surmani EPK Inglismaa
Esinduse esimeheks ja kuulus
erakonna keskjuhatusse pagula-
ses.

Kes on huvitatud lähemast
informatsioonist n.n. "Eesti Põl-
lumeeste Kogud Rootsis" tekki-
mise eellugudest — lugegu EPK
raamatut "Eesti põllumeeste po-
liitika" lnh. 346 peatükki all "Poli-
tiline ühirsinne ja sellest lahkuve-
dajad."

Eesti Põllumeeste Kogude
Rootsi Esinduse nimel:

RUDOLF SCHMUUL, esimees.

Strömstadis abiellusid fil. stud.
Hans Tarjus ja Margareta Vo-
genius.

KIHLATUD

**Peeter Mühlberg
Judith Ann Wilson**

Washingtonis 19/6 1975

Vurrimesi

Nagelman'i mesilast. Värske
vedel, tumedavärviline met-
sallide mesi saadaval
Stockholmis. Tel. 08/45 66 50.

Televisioniprogramm

TV Lõrdag

14.00–16.30 ca Tennis: Wimbledon. Färg. Från finalerna. Kommentator: Bengt Grive.
Suomenkieliset ohjelmat: Finskepraktika program:
16.45 Arki paperitehtaalla.
Vardag på ett pappersbruk. Fackföreningens ordförande, huvudförtroendemannen och fabriksdirektören ventilerar personalförfrågor på Varkaus Pappersbruk. Textat på svenska.
17.15 Kasvo – Jorma Hassinen. Vär. Porträtt – Jorma Hassinen. Färg. Timmermannen Jorma Hassinen från Åland porträtteras av Priiko Telen. Textat på svenska.
17.30 Kirkkokansan varjot. Vär. Kyrkfolkets skuggor. Färg. Mellersta Finland har tre träkyrkor byggda av finlandiska mästare. De har byggnadsmaterialet gemensamt men i övrigt är de gamla templer i Keuru, Pihlajavesi och Petäjävesi helt olika. Textat på svenska.
17.45 Amerika. 5. Tok-Evald. 1920-talet har redan några år på nacken.
18.20 Meddelanden.
18.25 Helgölsbön. Färg. Från Gärdslösa kyrka på Öland.
19.00 Aktuellt i veckan. Färg. Aktuelltredaktionen sammanfattar. Textat.
19.00 TV-nytt och väder.
19.05 Sverige rätt upp och ner. Färg. Med metrop och leriga stövlar på en strand i Fatmoomakke.
19.30 Från 30-talets mitt. Gardar Sahlgren läser SF-journalen berättar om somnaren och hösten 1935.
19.50 Sverige rätt upp och ner. Färg. Lördagsfest i Wilhelmmina med auktion för Radiohjälpen, musik och sång tillsammans med lokala förmågor. Sicken Carlsson och Lasse Lönndahl och Nisse Hansens orkester. Vårdpar: Karin Falck och Lennart Swahn.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.

21.35 och 22.05 Familjealbum. Färg. Familjen Morland i Västerbotten. Det första av tre program där familjer från olika landsdelar berättar sin svenska historia.
21.35–22.05 Familjealbum. Färg. Familjen Morland i Västerbotten. Det första av tre program där familjer från olika landsdelar berättar sin svenska historia.

TELEVISION 2

18.25 TV-nytt, väder.
18.30 Från Barnredaktionen: Den hemlighetsfulla trädgården. Färg. Engelsk äventyrsrätt i sju delar. 2. Någon gräver i korridoren.
19.00 Damfotboll. Färg. Ett besök hos Öxabäck IF.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Engmans gäster. Intervjuserie med Gary Engman. Gäst i andra programmet: Paul Lestander, skogsarbetare, strejkledare.
20.30 Sportspeglar.
21.00 Musikresan. Spelmansstämma i Emmaboda. Färg. Det andra programmet från en musikalisk färd genom Småland.
21.35 Söndagsdeckaren: Orson Welles bästa. 4. Färg. Kvällens berättelser är Katt och råttan av Miriam Sherman och Rum för natten av O'Henry.
22.25–22.30 TV-nytt, väder.

TV Måndag

18.15 Meddelanden.
18.20 O-ringens 5-dagarsorientering – idrott åt alla. Färg. Är detta världens största idrottsstävning?
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Som en doft utav syren – Lars Berghagen med SR:s symfoniorkester.
Gäster: Sångerskan Lena Ericsson och musikanterna Arne Domérus, Rune Gustafsson, Janne Schaffer, Bo Dahlman, Knud Jørgensen, Ronnie Gardiner och Stefan Bröndel.
20.10 Svarta expeditionen – 1924–25. Under 20- och 30-talen gjordes en rad aventrylliga blixpexpeditioner från Frankrike till avlägsna länder. Reportaget är resultatet av en expedition som genomkorsade afrikanska kontinenten från Oran till Madagaskar.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–22.20 Två kvällar fransk fars i. Färg. I dsg och nästa måndag presenteras fyra franska farsar, två varje kväll. De är skrivna av Georges Courteline och utspelas vid sekelskiftet.
Den första: Har man hört på maken. Den handlar om en uttråkad kontorsanställd.
Den andra: Snälla kommissarien. Poliskommissarien/huvudpersonen kan inte skilja på viktigt och oväsentligt.

TELEVISION 2

18.25 TV-nytt, väder.
18.30 Från Barnredaktionen: Sagostund. Färg. Fillice Lyckow läser en saga av Inga Lill Jørgberg.
18.50 Barbapapa. Serie om en tecknad figur som kan ändra form. Färg.
19.00 Strandhugg – blä båtspott, fiske och sinning. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Vi hemslavinnor – svensk långfilm från 1942.
Medverk: Dagmar Ebbesen, Karl-Arne Holmsten, Ernst Eklund, Hjärdisk Pettersson och Maj-Britt Håkansson.
21.30 Sekou Touré – en afrikansk ledare. Färg.
Touré – president i Guinea-Conakry är en av de legendariska gestaltarna i Afrika. Lennart Malmer och Ingela Romare har mött president Touré som talar om Guineas situation efter 1980.
22.15–22.30 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

18.55 Meddelanden.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Herkules Jonssons storverk. Färg. Herkules och de rutiga polkarisarna.
19.30 Flickan med svealsticketorna. Renoirs filmberättelse efter H. C. Andersen om flickan som drömmer sig bort i den kalla nyårsnatten och denna gång med den pålagda musiken till största delen ur Schuberts Döden och flickan.
20.00 Sverige rätt upp och ner. Färg. Från Sollesta sänder TV 1:s sommartur uttagning till torsdagens frågesport, musik, m.m. Rapporter från nejden av KAS Sjöblom. Kapellmästare: Nisse Hansén. Vårdpar: Karin Falck och Lennart Swahn.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–22.25 Fort Apache – amerikansk långfilm från 1948.
Medverk: John Wayne, Henry Fonda och Shirley Temple.

TELEVISION 2

18.25 TV-nytt, väder.
18.30 Från Barnredaktionen: Sagostund. Fillice Lyckow läser sagor. Färg.
18.50 Barbapapa. Färg.
19.00 Hem till gården – en lantbrukarfamilj i norra England. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Barndomstid – engelska novelfilmer om barndomstid och uppväxt. Färg.
Enda barnet. En berättelse av Frank O'Connor med självbiografisk bakgrund om Michael O'Donovan, en irländsk pojke i Cork.
20.55 Anslagstavlan för sânt som är värt att veta för invånare i Sverige. Färg.
21.00 Vildmark i norr. En naturserie från Alaska och Kanada i tre program av Gösta Tysk och Jan-Olov Schröder. Färg.
2. Vandrande vildrenar.
21.30 Sommarkväll – direkt från Stockholm med programvärden Tomas Bolme och hans gäster. Färg.
22.15 TV-nytt, väder.
22.20–23.10 En värld i krig. Färg. Engelsk serie om andra världskriget. 5. Vak upp, Amerika!

TV Onsdag

18.55 Meddelanden.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Ernst Rolf 1891–1932. Ernst Ragnar Johansson – arbetargården från Falun, som blev Nordens revykvig.
20.10 Insketer. 5. Färg. Insekternas fascinerande värld.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–23.05 Själaken från Nahuelito. Chiliens långfilm från 1939. Ett brott och dess sociala bakgrund.

TELEVISION 2

18.25 TV-nytt, väder.
18.30 Från Barnredaktionen: Sagostund. Fillice Lyckow läser en saga av Astrid Lindgren. Färg.
18.50 Barbapapa. Färg.
19.00 Hem till gården – en lantbrukarfamilj i norra England. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 TV 2 temern: Döden som läromästare av Hjalmar Bergman. Färg. Två ungdomar – Giglio och Marita – sitter och väntar på den store skådespelaren Antonio, som just har premiär i rollen som Otello.
I rollerna: Jonas Bergström, Agneta Ekman och Frej Lindkvist.
20.25 Skördearbete vid sekelskiftet. Färg. Med hjälp av gamla redskap visar människor från Meldal i Sör-Trøndelag hur skördearbetet gick till omkring sekelskiftet. Färg.
22.00 Gud vill att jag ska vara fattig – filmreportage från Brasilien om fatalism och medvetandegörande, förtvylt och kamp för social rättvisa. Färg.

21.30 Sommarkväll – direkt från Stockholm med programvärden Maud Reuterswärd och gäster. Färg. 22.15–22.30 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

18.55 Meddelanden.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 Herkules Jonssons storverk. Färg. TV i avslutar i kväll Herkules med de två sista storverken. Färg. Först kommer: Herkules och det tickande paketet.
19.25 Herkules Jonssons storverk – finalen: Herkules och den vresige vicevärd. Färg.
20.00 Sverige rätt upp och ner – frågesport på temat Sverige från Hallstaberget i Sollesta. Färg. Programledare: Karin Falck och Lennart Swahn.
20.30 Sommar 75 – samhällsredaktionens rapporter och kommentarer. Färg.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–23.00 Kattan – fransk långfilm från 1958. Kattan är Frankrikes kvinnliga mästare under andra världskriget.

TELEVISION 2

18.25 TV-nytt, väder.
18.30 Från Barnredaktionen: Sagostund. Fillice Lyckow läser en saga. Färg.
18.50 Barbapapa. Färg.
19.00 Hem till gården – en lantbrukarfamilj i norra England. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Vad händer sen: En svensk gruva i Norge ligger ner. Färg. I början av mars 1973 sändes ett reportage om kampen för att rädda driften vid en svensk gruva i byn Knaben i Syd Norge. Hur gick det för de ca 300 människorna i Knaben?
21.00 Mash. Färg. Amerikansk farskomedi. 5. Ett brev betyder så mycket.
21.30 Sommarkväll direkt från Stockholm med Sigvard Hammar och gäster. Färg.
22.15 TV-nytt och väder.
22.20–23.10 Bra som gått: Antes Super Show. Stig Grybe tillsammans med Kerstin Dellert, Lars Ekborg, Lili Lindfors, Sune Mangs, Gunnar Wiklund och Inga-Lili Nilsson.

TV Fredag

18.55 Meddelanden.
19.00 TV-nytt och väder.
19.05 Mysteriet med hunden. Färg. I ett svartskuggat mellan två män, Denis och André, dödas André Denis och gömmer kroppen. En hund är också spårsläst borta.
19.30 Sverige rätt upp och ner. Färg. Figur i Sollestaattrakten intervjuas av KAS Sjöblom.
20.00 På en 6. Färg. Rysk filmberättelse om den utlämnade människan i den kommersialiserade världen.
20.10 Arvingarna. Färg. 1. Det knakar i fogarna. Stark spänning råder nu hos alla medlemmar inom det Hammondska företaget. Dessutom kommer Bill Riley med ett förslag som kan äventyra hela aktieprojektet.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Sportextra.
21.45 Svensk flygindustri – inte bara Viggan. Färg. Om Björn Andreasson och hans flygplan.
22.15–22.45 Harlems danser. Färg. Arthur Mitchell berättar om sin balletskola för svarta.

TELEVISION 2

18.25 TV-nytt och väder.
18.30 Sagostund. Färg. Fillice Lyckow läser.
18.50 Barbapapa. Färg.
19.00 Charlie Chaplin: Chaplin i kvinnokläder från 1915.
19.30 Rapport med väder.

20.00 Sommarkväll. Färg. Direkt från Stockholm med Osten Warnerberg och gäster.
21.00 Två kloka kvinnor i Paris. Färg. Danskt reportage om den franska kvinnans situation. Françoise Giroud, kvinnominister och Gisele Halimi, advokat, intervjuas.
21.30 TV-nytt och väder.

21.35–0.30 De sju samurajerna, japansk långfilm från 1954. Den första av fyra långfilmer av den japanske regissören Akira Kurosawa som TV 2 visar i sommar.

Gunnar Hein 50-aastane

7. juulil tähistab Göteborgis JR 200 eesti vabatahtlike ridades "soomepoistena" vööldnu ja aktiivselt eesti seltskonnas toev Gunnar Hein oma 50 aasta sünnipäeva.

Gunnar Hein on sündinud ja üles kasvanud maailmijões Harjumaal, Kella-Joel. Vaevalt 18-aastane, tuli tal põgeneda kodust Soome, kus liitus eesti vabatahtlikega, kes moodustasid "soomepoiste" rügemendi JR 200, et osa võtta võitlustest meie kodumaal ajaloolise põlvkonna vastu. Saabus hiljem põlvkonna Rootsi.

Peatunud mitmes kohas, asus ta Göteborgi, kus igapäevase töö kõrval on innukalt osa võtnud rahvuslikust seltskonnategemisest. Pikki aastaid on ta abiesimehena kuulunud Göteborgi Põllumeeste Kogu juhatuses ja valitud EPK kongressi poolt laiendatud keskkorralduse ning EPK Rootsi Esihoidu juhatuses. Laulmehena teeb ta kaasa Göteborgi Eesti Meeskooris ja kõigis ettevõtetes rahvuslikes üritustes.

Koos oma energilise abikaasa Salmeaga on nad ehitanud kauni kodu Göteborgi läänisel, Härestadi, kus eriti näidatav on nii palju nende häid tuttavaid ja sõpru võinud nähtud pererahva siirast külalislahkust. Olgu märgitud, et abikaasa Salme kuulub Göteborgi PK naisringi agarate perenaiste hulka.

Põlvenuden põlvest eesti talutalust esinab juubilar meie rahva silmapaistvaid iseloomujooni. Ta on otsekohene, sõbralik, ausa-meelne ja kindel. Samuti tru oma sünnimaale, mille vabadust on ta kaitsnud relvaga. Sarnaseid mehi vajab tulevane vaba Eesti.
Loodame Sinult, armas Gunnar, ka järgneval poolel sajandil samu väärikaid mehetegusid.

OSVALD VIIRSOO

Rud. Lipule uus TV-osa

TORONTO (EPL) – Toronto televisioonis hakkas jooksa uus seeria "Asitõendi alusel" (On the Evidence), milles Rudolf Lipp mängib endist sõjameest, kel on kolm poega, kellest seeria esimeses osas üks sis surmas kas õnnetuse, roimä võikoguni mõrva tõttu.

Pärast seda õnnetusjuhtumit toimub kohtuprotsess, ilma et tekstiilist osa keelelopi oleks antud ja kus iga näitleja peab olema võimaline kohtuistungisule vastama. Kohtuprotsess toimub Osgoode Hall'is, kus kaitstajad ja süüdistajad on autentsed juristid, samuti kohtunik.

R. Lipule on juba pakutud uus osa uues TV-serias. Näitleja on selle vastu võtnud ja proovid algavad augusti lõpul ja töö teostatakse septembris.
See võimalus tuli talle üle Hollywoodi lavastaja kaudu, kes tema proovifilmi juhtus nägema, kus ta kogunud siht otsemal märkas Lipu head näitlejanna ja TV-saateks sobivat häält.

TV Söndag

18.10 Arvingarna. Färg. 10. Det hände på en lördag. Brian på en picknick.
19.00 TV-nytt, väder.
19.05 En flicka i varje hamn. Amerikansk långfilm från 1951 med blä Groucho Marx, Marie Wilson och William Bendix.